

Orthodox Co-secretary:

Prof. Dr. Nikolaos **Loudovikos**
Hortiatis 57010
Thessaloniki
Greece / Griechenland
Phone: +30-2310-348004
Telefax: +30-2310-300360
E-mail: nloudovikos@aeath.gr

Catholic Co-secretary:

Dr. Johannes **Oeldemann**
Johann-Adam-Möhler-Institut f. Ökumenik
Leostr. 19 a, 33098 Paderborn
Germany / Deutschland
Phone: +49-5251-8729804
Telefax: +49-5251-280210
E-Mail: J.Oeldemann@moeehlerinstitut.de

Санкт-Петербург, 2011 р.

Спільна православно-католицька робоча група святого Іринія провела свою восьму сесію з 9 по 13 листопада 2011-го року на запрошення Руської Православної Церкви у Санкт-Петербурзі. Зустріч проходила у стінах Санкт-Петербурзької православної духовної академії. Метою обговорень було покращення розуміння першості з католицької, православної та екуменічної перспектив. Доктор Герхард Файґе, єпископ Маґдебурґа і католицький співголова Робочої групи, розпочав зустріч привітанням учасників, також і від імені православного співголови, митрополита Іоанна (Язіжі), який не зміг приїхати через хворобу.

Спільна православно-католицька робоча група святого Іринія складається з 26 богословів: 13 православних і 13 католицьких з різних країн Європи та США. Вона була заснована 2004-го року у Падерборні (Німеччина) і відтоді проводила щорічні зустрічі в Афінах (Греція), Шевтоні (Бельгія), Белграді (Сербія), Відні (Австрія), Києві (Україна) та Маґдебурзі (Німеччина). Під час засідання у Санкт-Петербурзі члени Робочої групи знову досліджували визначення Першого Ватиканського собору, які стосуються першості Папи Римського і православних реакцій на собор у різних регіонах (Російська імперія, Близький Схід, Румунія). Вони також розглядали, як першість сприймається у Руській Православній Церкві, і обговорювали пропозиції інших дослідницьких груп (Православно-католицьких богословських консультацій у Північній Америці і Лютерансько-католицької дослідницької групи Фарфи-Сабіни) щодо досягнення порозуміння у питанні першості. Результати роботи Групи підсумовані у наведених нижче тезах.

Для нас, православних і католиків, дуже важливо вживати інструменти історичного методу для аналізу Першого Ватиканського собору. Таким чином ми зможемо піти далі від часто апологетичних оцінок з обох боків у XIX і XX ст. Ми також зможемо побачити той початковий сенс, який отці собору вкладали у прийняті на ньому документи. Для цього необхідно проаналізувати пояснення, які передували голосуванню за документи. Лише так можна зрозуміти точне значення соборних положень.

Застосування історичного методу надало нам можливість зробити численні спостереження.

Перший Ватиканський собор не догматизував положення про те, що «папа є непомильним»; натомість, у більш довгому визначенні було вказано, за яких умов папа може виражати вчення Церкви непомильно.

Формулювання собору, згідно з яким визначення папи є незворотними «самі по собі, а не за згодою Церкви (*ex sese, non autem ex consensu ecclesiae*)», не означає, що він може встановлювати віровчення окремо від церковної спільноти.

На рішення Першого Ватиканського собору помітно впливав політичний контекст – потреба у забезпеченні незалежності місцевих церков від держави, а також культурний контекст.

Науковий прогрес в археології, геології, історії тощо порушував питання щодо традиційних формулювань віри; виникла потреба знайти спосіб їхнього адекватного вираження у новій ситуації.

Собор також мав інші обмеження. Припинення собору через війну призвело до непланованого дисбалансу в його еклезіології: трактуванні першості папи окремо від єпископату і таємниці Церкви в цілому. Спеціальна канонічна термінологія часто піддавалася помилковим інтерпретаціям, а богослов'я недостатньо ґрунтувалося на Святому Письмі та церковній історії.

Це ж історичне дослідження вело до усвідомлення того, що багато тлумачень Першого Ватиканського собору, включаючи максималістські, не відповідали правильному розумінню догматів. Наприклад, непомильність папи не є джерелом непомильності Церкви, але навпаки. Інший приклад: доктринальні твердження папи не вважаються непомильними, за винятком зроблених *ex cathedra*.

Рецепція Першого Ватиканського собору Другим Ватиканським собором накреслює нову рівновагу, в якій знову цінується єпископат і спілкування місцевих церков. Декрет про єкуменізм, *Unitatis redintegratio*, що демонструє відкритість до Православних Церков, закликає до діалогу «на рівних», який би ґрунтувався на історичному підході. Крім того, енцикліка *Ut unum sint* пропонує дискусію щодо можливих форм Римської першості в об'єднаній Церкві.

Водночас варто зауважити, що загальні питання першості не мають задовільного вирішення і у православному середовищі. У Православних Церквах точаться дискусії щодо інтерпретації стародавніх канонів про роль верховної кафедри у Церкві по відношенню до інших кафедр, що враховувала би сучасні реалії.

Наші діалоги показують, що самотійно ми не можемо віднайти задовільні відповіді на питання про різноманітні форми першості. Проте ми сподіваємося, що разом ми зможемо віднайти рішення, які будуть актуальними для нашого часу.

Ми усвідомлюємо, що питання першості порушувалося у багатьох відповідях на енцикліку *Ut unum sint*. Дуже добре, що численні єкуменічні групи аналізували це центральне питання. Беручи до уваги невідповідність інтерпретацій Першого Ватиканського собору, ми відчуваємо потребу випрацювати герменевтику, що змогла би правильно витлумачити текст і накреслити шлях до повного сопричастя.

Було детально розглянуто документ «Кроки на шляху до об'єднаної Церкви», розроблений в рамках Православно-католицьких богословських консультацій у Північній Америці. Цей текст вирізняється коректністю визначень та про-активністю. Православно-католицький діалог сьогодні потребує людей, які мають бачення нашої майбутньої єдності та здатні вносити реалістичні пропозиції.

Наприкінці зустрічі єпископ Герхард Файґе подякував ректору Духовної академії єпископу Гатчинському Амвросію за гостинність та отцю доктору Володимирі Хулапу, проректору академії, за допомогу в організації зустрічі. Доктор Йоганнес Ельдемманн (Падерборн), католицький секретар Робочої групи, від імені всіх учасників висловив подяку благодійній фундації «Реновабіс», Російському офісу Фонду Конрада Аденауера та Російсько-німецькому формі «Петербурзький діалог» за їхню щедрі фінансову підтримку. Наступну зустріч Робочої групи заплановано на листопад 2012-го року у монастирі Бозе у Північній Італії.

